

V. H. 198 7

Fig. 1. Høm. Ydre, set fra Nordøst.

HØM KIRKE

RINGSTED HERRED

Kirken, der siden 1574 har været *Anneks* til Vetterslev, nævnes i Roskildebispens Jordebog o. 1370 med en halv Plovs Land og svarede da 1 Mark[1]; 1462 mageskiftedes den af Bispen til Ringsted Kloster[2] (sml. Vetterslev S. 518). I 1687 fik Kammersekretær Bolle Luxdorph til Sørup Jus patronatus til Kirken[3], der siden fulgte denne Ejendom, indtil den gik over til Selveje 5. Marts 1914.

Kirken ligger højt, midt i Byen, paa et mod Syd og Øst skraanende Terræn. Den omgivende Kirkegaard er paa Østsiden hegnet af et Kampestensdige fra 1662—63 (Rgsk.), til de andre Sider af nye Mure af kløvet Kamp.

Bygningen bestaar af romansk Skib og Kor med Apsis, gotisk Vaabenhus og Taarn.

Den *romanske Kirke* er opført af *Kamp, Fraadsten* og *Kridt;* Hjørnerne er vistnok helt byggede af Fraadstenskvadre. Skibets romanske Murhøjde er 4,75 m over nuværende Terræn øst for Vaabenhuset. Baade Kirkerummet og Ydermurene har før de sengotiske Ændringer været pudset og hvidtet. Apsis, der er flad og lidet fremspringende, har Halvkuppelhvælv; Oversiden er utilgængelig, og Materialet kan derfor ikke bestemmes; indvendig sporedes tid-

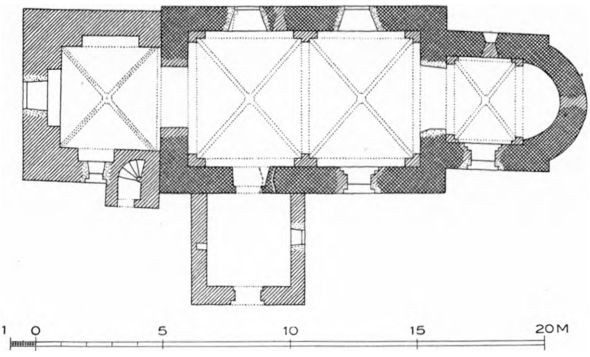

Fig. 2. Hørn. Plan. 1 : 300. Maalt af K. V. Barfoed 1913 (C. G. Schultz 1930).

ligere et rundt Vindue; Apsisbuen er omdannet ved Korhvælvets Indbygning. Korets Nordvindue ses udvendig som Niche (102 x 64 cm). Skibet har haft to Vinduer i hver af Langmurene, de vestligste trods Tilmuring endnu kendelige; af Dørene er Norddøren ødelagt men kendelig i Tilmuringen, den rundbuede Syddør endnu i Brug, indvendig stærkt smiget og oprindelig med vandret, men nu med fladbuet Overdækning. Den runde Triumfbue er høj og slank, Buetoppen 3,70 m over Korgulvet. Kragbaandene, som ifølge Løffler (1883) har været profilerede, er senere forvanskede ved Cementpudsning; deres Underkant ligger 2,55 m over Gulvet. Alle de oprindelige Gavle, der er murede af smaa Marksten, staar velbevarede; Korgavlen synes at have bibeholdt sine oprindelige, flade Taglinjer og rimeligvis gælder det samme Skibets noget stejlere Østgavl; paa begge er der nu glatte Murstenskamme med Toptinde.

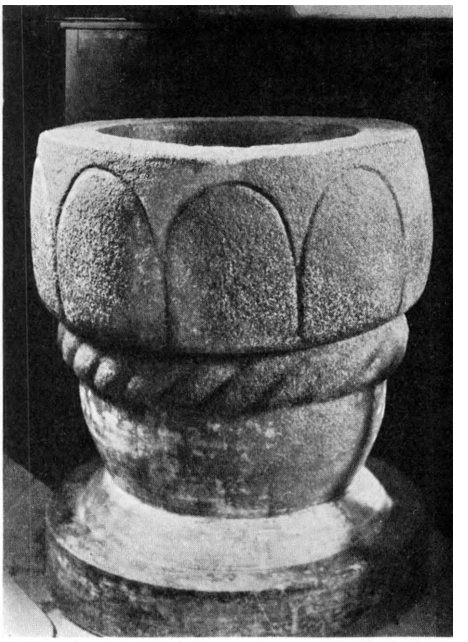
Gotiske Tilbygninger og Omdannelser. De to sengotiske Tilbygninger er vistnok overvejende af Munkesten, men Murene er tykt overpudsede. *Vaabenhuset* har fladbuet Dør under svagt spidsbuet Spejl og glat Gavl, i det Indre nyere Bjælkeloft. I det omtrent jævngamle *Taarn* har Taarnrummet samtidig Hvælving med ret flade Kapper, spidst trekløverprofilerede, øverst dog retkantede Bibber og Topkvadrat, paa Oversiden Helstens Overribber med Trinsten; denne Hvælving tyder paa, at Taarnet ikke er yngre end o. 1450. Spids Taarnbue med (senere paasatte?) cementpudsede Kragbaand og store, spidsbuede Blændinger med omdannede Vinduer; det vestre af disse har udvendig haft højt, spidsbuet Spejl. Samtidigt Trappehus med fladbuet Indgangsdør og et Savskifte under Gesimsen. I Klokkestokværket smalle, fladbuede Glamhuller, dobbelte eller enkelte, uden Indfatning. Af de kamtakkede Gavle er den vestre delvis ommuret, medens den østre har syv Højblændinger, falsede og med vekslende Afslutning, vandret, buet eller aftrappet (Fig. 1).

Vistnok først nogen Tid efter Taarnets Opførelse, o. 1500, indbyggedes høje Krydshvælv i Skib og Kor. De har stærkt buklede Kapper og almindelige retkantede Ribber, men Slutsten og Overribber svarer til Taarnhvælvet. Murene

H. M. 1912

Fig. 3. Høm. Marias Himmelkroning (S. 530).

C. A. J. 1913

Fig. 4. Høm. Font (S. 531).

V. H. 1937

Fig. 5. Høm. Altertavle (S. 530).

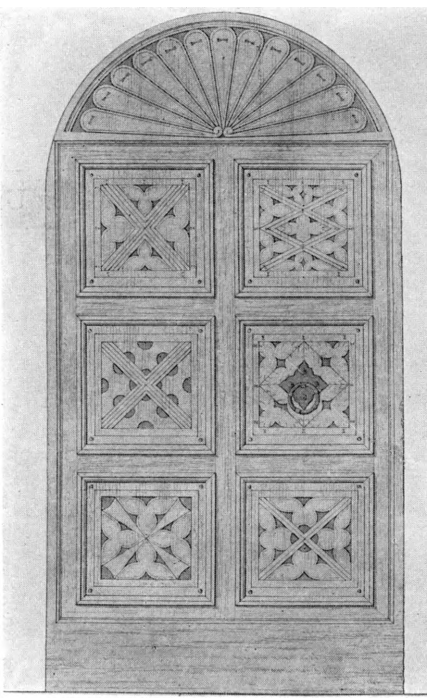

Fig. 6. Høm. Dørfløj. Tegning 1883 (S. 531).

er ikke forhøjede, men der er paamuret en Tandsnitsgesims, som staar op over Tagværkets Rem.

Alle gotiske Vinduer er omdannede i 1800'erne, men i Skibets og Korets Sydside har de dog bevaret deres oprindelige, dobbelte False.

Tagværkerne er delvis af Eg, men omsat i nyere Tid.

Murene staar pudsede eller tykt hvidtede og Tagene er hængt med Vingetegl. I det Indre er Ribber, Hvælvingsbuer og Piller blankhuggede i nyeste Tid.

KALKMALERIER

Ved en Istandsættelse i 1911 iagttoges det, at Kirken overalt i Skibet og Taarnrummet paa de nedre Vægge har haft en malet Dekoration fra o. 1600—1650 med graa Tæpper hængende i røde Ringe paa en rød Stang[4].

INVENTAR

Alterbordet er moderne, af Fyrretræ.

Rester af et muret *†Sidealterbord* blev i 1911 fundet i Skibets nordøstre Hjørne. Bordpladen synes at have kraget ud paa Skraakant, og bagtil har der været en muret Predella, tre Skifter høj.

Altertavle (Fig. 5), af blødt Træ, i Senbarok, fra o. 1700. Det ovale Midtfelt omgives af en Bladkrans og Rammeværk af store Akantusranker med Rose, Solsikke, Grankogle og Drueklaser; foroven i Rammen er et Krucifiks, forneden to Vaaben: Kirkeejeren Bolle Luxdorph (død 1698, og Hustru Frederikke Adeler, død 1712). Træet blev renset 1911 og et nyt Midtfelt med Nadverordene indsattes[5]. Under Træværkets mørkebrune Maling sporedes gammel Forgyldning; i Midtfeltet i en blaa Niche stod en ny Kristusfigur (efter Thorvaldsen), der havde afløst et nu ødelagt, maaske oprindeligt Nadverbillede[6].

Af en †*Altertavle,* i Høj-Renaissance, er to * Felter med Nadverordene i gylden Fraktur paa sort Bund indsendt til Nationalmuseet, eet Felt findes i Kirken.

Fra en *†sengotisk Altertavle,* o. 1475, stammer en reliefskaaret *Marias Himmelkroning,* 64 cm høj (Fig. 3). Gud Fader med Verdenskuglen støttet paa venstre Knæ sætter med højre Haand Kronen paa Jomfru Maria. Opsat i Skibets Nordøsthjørne. Den dertil hørende **Kristusfigur* er i Privateje.

Altersølv. Kalk, vistnok fra 1584, med lille halvkugleformet Bæger, seksidet Skaft, seksdelt Knop med graverede Blade i Ung-Renaissance, Fod med seks runde Tunger. *Disk.* fra [15]84, med graveret Cirkelkors og »P M 84«.

Alterstager, 25 cm høje, med Balusterskaft, fra o. 1650.

†Røgelsekar omtalt 1667—68 (Rgsk.).

Font (Fig. 4), af Granit, romansk. Kummen, Tvm. 75 cm, har Bueslag, dannede ved fordybede Linjer og maaske efterlignende gotlandske Kalkstens-Fonte; lav Fordybning; intet Afløb; Skaftvulsten er svær, tovsnoet. Ny Fod.

Fad, af glat Messing, fra 1666—67 (Rgsk.), med Bomærke graveret midt i Bunden.

Korbuekrucifiks, af Eg, fra 1563. Figuren o. 75 cm høj; i Tornekronen sidder naturlige Torne. Korset ender i Firpas, hvoraf det nederste er nyt. Under den nuværende Overmaling[7] er der bevaret Spor af de oprindelige, brogede Farver paa Kridtgrund. Krucifikset hænger nu paa Skibets Sydvæg, hvor det allerede hang 1758, men da mellem to »Tavler« med Indstiftelsesordene (sml. †Altertavle), og en »Tavle« (ikke identisk med det forannævnte tredje Felt) med Skriftstedet: »Huo som æder mit Kød etc.« Et »Tværtræ« under Krucifikset bar en versificeret Indskrift: »Wulnera fert Christus, colaphos, mortemque cruentam, Ponitur ofiensi sic gravis ira Dei. 1563« (»Kristus døjer Saar, Næveslag og blodig Død; derved stilles den fortørnede Guds strenge Vrede.«). Foroven var to Luxdorphske Vaaben fra 1720. En lille svævende * *Engel,* nu uden Vinger, har sikkert hørt til Krucifikset; i Privateje.

†*Korgitter,* med Grevinde Knuths Vaaben 1750, nævnt 1758.

Prædikestolen er moderne.

Stolestaderne er ligeledes moderne.

Dørfløj (Fig. 6), afpasset til Skibets romanske Syddør, af Fyr, fra o. 1550, af samme Haand som de yngre Stole i Sigersted (S. 438) og de tre †Stolestadegavle i Vigersted (S. 494). Under Bueslagets Halvroset er der seks Fyldingsfelter med Fladsnitværk (Treblade og Kryds). Egetræsodret. *Dørplade* med Ring[8].

Salmenummer-Tavle som i Vetterslev (S. 524).

Klokker. 1) 1618. Versaler: »Loffver Herren med Basuner Harper och Trommer, ja lofve det Herren, alt som hafver Aand. Ano 1618 støbt mich Hans Kemmer ij Helsingør«. Den tolinjede Indskrift indledes med et Englehoved. Paa Klokkens Side et utydeligt Relief. Tvm. 82,5 cm.

2) 1650. Versaler mellem Laurbærkransstave: »Soli Deo Gloria. Me fecit Clavs vam Dam Anno 1650« (»Gud alene Æren; Claus van Dam gjorde mig Aar 1650«). Herunder en rig Barokbort. Tvm. 101 cm.

GRAVMINDER

Gravsten. 1) Jørgen Hansen, Tingskriver i Ringsted Herred, født her i Hemb, død sammesteds Helligtrekongers Aften 1655, i sit 40. Aar, og Hustru Karen Nielsdatter, født her i Byen, boede og døde her 16<70>, <17 Juni), i sit <45. Aar), (tre Sønner og tre Døtre). Versaler. Hjørnecirkler med Evangelistre-

lieffer; foroven et Englehoved, forneden to Bomærkeskjolde. Indskriften er ret udslidt, men kan suppleres efter Afskrift fra 1758. Bød Ølandskalksten, 181 x 101 cm; tidligere (1758) østligst i Skibets Gulv, nu opsat i Vaabenhuset.

2) Christen Tøggersøn, født i Jylland, Kgl. Maj. Herredsfoged i Bingsted og Tybjerg Herreder, Birkefoged til Sørup Gaards Birk, boede her i Byen i 47 Aar, død her 1704 i sit 78. Aar, og hans sidste Hustru Johanne Madsdatter, født i Farum Præstegaard, død <10. Dec. 1716> i sit <70. Aar>. Kursiv. Foroven Relief af den opstandne Kristus, forneden Dødssymboler, i Hjørnerne Kerubhoveder. Ølandskalksten, 168 x 102 cm; tidligere (1758) i Korets Sydvæg, nu paa Korets Nordvæg.

KILDER OG HENVISNINGER

Regnskaber 1654—65, 1669—72 (RA). — Kaldsbog 1738—1818 (LA). — Præsteindberetninger 1755 (NM), 1758 (LA). — Museumsindberetninger af J. R. Løffler 1883, K. V. Rarfoed og C. A. Jensen 1913. Revideret af P. N. og V. H. 1929.

[1] S. R. D. VII, 54, 117; Kanc. Brevbøger 27. Jan. 1574. [2] De ældste danske Archivregistraturer I I I, 367. [3] Kronens Skøder II, 461. [4] Indberetning af C. A. Jensen 1912. [5] Malet af Ole Søndergaard. [6] Hofmans Fundationer VIL 1761. S. 507; Pontoppidan: Danske Atlas VI. 1774. S. 320; Indberetning af Løffler 1883. [7] Istandsat af Ole Søndergaard 1912, sml. Indberetning 1911 af C. A. Jensen og 1912 af Ole Søndergaard og C. A. Jensen. [8] C. A. Jensen: Snedkere og Rilledsnidere. 1911. S. 35, Fig. 49.

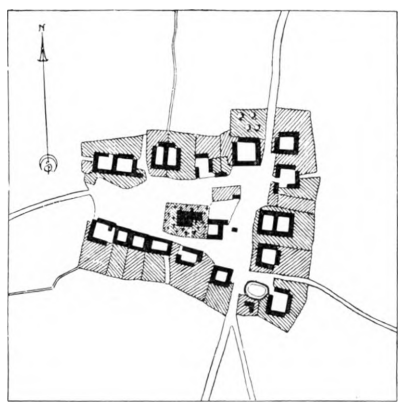

Fig. 7. Hørn 1793 (1805).